

26. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kaupunginmuseon palveluksessa oli v. 1970 yhdeksän vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija. Talonmies-vahtimestarin virka lakkautettiin 1.8. lukien ja sen tilalle perustettiin talonmies-varastonhoitajan ja opastajan työsuhteiset toimet. Työsuhteessa oli lisäksi kaksi museoapulaista, 10 joko kokopäivä-, osapäivä- tai tunti-työssä olevaa museoharjoittelijaa sekä viisi osapäivätyössä olevaa siivoojaa, jotka osallistuivat osittain myös kokoelmien hoitoon ja vartiointiin. Lisäksi työsuhteessa toimi vuosilomasijaisena viisi henkilöä ja esineistön konservointityössä kolme henkilöä. Yhdeksän henkilöä, näistä kaksi valokuvaajia, toimi tilapäisesti eri tehtävissä. Henkilökunnan yhteismäärä oli 36 henkilöä.

Sairauspäiviä oli kertomusvuonna kaikkiaan 98.

Talonmies-vahtimestari Helmi Veijonen siirtyi eläkkeelle 1.8. lukien, jolloin virka lakkautettiin. Tilalle perustettuun talonmies-varastonhoitajan toimeen valittiin varast. hoit. Pertti Laine. Opastajana toimi logon. Toivo Kalaoja 1.9. lukien. Museonjohtaja Helmi Helminen-Nordbergille myönnettiin ero eläkkeelle siirtymisen johdosta 1.2.1971 lukien.

Museoamanuenssi Peltonen ja museoassistentti Järvelä edustivat kaupunginmuseota Helsingissä huhtikuussa pidetyssä Suomen Museoliiton 47. vuosikokouksessa.

Valtakunnallisille kotiseutupäiville Lappeenrannassa ja Imatralla kesäkuussa osallistui museonjohtaja Helminen-Nordberg sa-

moin Tampereen kaupunginmuseon avajaisiin 1.10. sekä virastopäälliköiden neuvottelupäiville syyskuussa Aulangolla.

Museolautakunnan puheenjohtaja Voipio ja museoamanuenssi Peltonen osallistuivat Kaupunkiliiton järjestämään Kaupunkien kulttuuri- ja taidepoliittiseen seminaariin Hyvinkäällä 31.8.–2.9.1970.

Museonjohtaja oli lautakunnan edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa, jäsenenä Seurasaari-säätiön edustajistossa ja hallituksessa sekä Skandinavisen Museoliiton Suomen osaston hallituksessa ja työvaliokunnassa. Museokomiteassa oli puheenjohtajana lautakunnan puh.joht. Voipio sekä jäsenenä mm. museonjohtaja ja kaupunginhallituksen jäsen Meltti.

Kokoelmien kartuttaminen. Kertomusvuonna kaupunginmuseon kokoelmiin joko ostettiin tai saatiin lahjoituksena yhteensä 1 408 esinettä tai esineryhmää. Nämä jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjat 84, kartat 2, rakennuspiirustukset 116, maisemapostikortit 79, maalaukset ja grafiikka 35, muotokuvat 2, veistokset 1, merkit 2, mitalit ja rahat 2, huonekalut 30, hopea-, kulta-, lasi- ja posliiniesineet 111, taloustavarat 142, nautintovälineet 2, virkapuvut, kunniamerkit 41, tekstiilit 181, pikkuesineet 44, lelut, pelit, soittovälineet 15, koneet, kojeet, laitteet 31, maalöydöt 2, rakennusten osat 69, arkistomateriaali 388 sekä apteekkitavara 29.

Lisäksi hankittiin 5 861 valokuvaa.

Kertomusvuoden aikana museoon saatiin seuraavanlaista esineistöä: Kaupunkikuvaa

esittäviä öljymaalauksia ja akvarelleja; kaupungin rakennuskantaa sekä katunäkymiä esittäviä valokuvia; esineitä ja valokuvia henkilöhistoriallisiin kokoelmiin; huonekaluja ym. sisustuksen osia; erilaisia hopeaesineitä; talous- yms. esineitä; erilaisia kenkiä, pukuja, tekstiilejä sekä purettavista taloista kiinteän sisustuksen osia, kuten kaakeliuuneja, väliovia ym.

Kokoelmien hoito ja luettelointi. Näytteillä olevan esineistön vuosittaiseen hoitoon osallistui lähes koko henkilökunta. Esineistön konservointiin ja hoitoon käytettiin lisäksi ulkopuolista ammattityövoimaa. Tekstiilikokoelmien, huonekalujen, taideteosten (öljymaalauksien, akvarellien, grafiikan jne.), rakennuspiirustusten ja karttojen hoitoon kiinnitettiin erityistä huomiota. Uudessa varastossa liikennelaitoksen tiloissa päästiin myös tarkistamaan rakennusosien, kulkuneuvojen ym. suurikokoisen esineistön kuntoa.

Lehtileikearkisto, joka toimi Tuomarinkylän museon tiloissa, lisääntyi kertomusvuonna 2 987 leikkeellä. Numeroituja leikkeitä oli vuoden lopussa 79 000. Lisäksi täydennettiin lehtileikearkistoa 1940- ja 1950-lukujen osilta. Täydennyksiä ei numeroitu. Leikkeet hakusanoitettiin ja merkittiin hakukortistoon.

Esineistön luettelointi oli jakautuneena kahteen sektoriin. Toisaalta täydennettiin vanhan esineistön luettelointia ja inventointia, toisaalta uusi esineistö pyrittiin välittömästi luutteloimaan. Esinekortteja valmistui kertomusvuonna 2 668 kpl. Uutta esineistöä valokuvattiin tärkeysjärjestyksessä, samoin siitä laadittiin mittapiirroksia. Esinekokoelman valokuvista teetettiin kaksoiskappaleita ns. katastrofivarastoa varten.

Kuva-arkiston kokoelmiin saatiin 5 861 valokuvaa, joista negatiiveja numeroitiin 4 997 kpl. Diapositiiveja luutteloihin 385 kpl. Reproduktiokuvauksia oli 47 kpl ja kuva-laattakokoelmaan saatiin lisää 65 kpl.

Helsinki-aiheisia selvitettyjä valokuvia oli 31.12. 64 410 kpl, diapositiiveja 2 104 kpl,

kuvalaattoja 3 864 kpl ja henkilökuvia 40 480 kpl.

Kadunnimirekisteriin kuvia merkittiin 1 401 kpl ja aiheenmukaiseen rekisteriin 1 358 kpl. Kuva-arkiston kautta tehtiin 157 tilausta, jotka käsittivät 791 kopiota ja 47 valokopiota. 174 kopion julkaisuoikeudesta maksettiin.

Kertomusvuoden kuvausaiheina olivat purettavaksi joutuvat rakennukset interiööreineen, väridiapositiivisarja mm. kivitalokannan uusista ulkomaalauksista, valtiovie railujen kuvaus (Iranin shaahi ja Edinburghin herttua), jouluaiheinen kuvaussarja liikkeissä, kadulla ja hautausmaalla sekä Hakaniemien halli ja tori.

Huoltoviraston hallussa olevan omaisuuden osalta, joka myytiin huutokaupalla kaupungin antaman huoltoavun kustannusten korvaamiseksi, museo sai oikeuden tarkastaa ko. esineet ja tehdä museon kokoelmien kannalta kiinnostavista esineistä hintatarjouksen.

Lainat. Museosta annettiin toimintavuoden aikana lainaksi esineistöä Kansallismuseoon, Suomen Rakennustaiteen Museoon ja Die Neue Sammlung Staatliches Museum für angewandte Kunst-nimiseen museoon.

Tutkimustoiminta. Kertomusvuoden talousarvioon museo sai määrärahan kaupunkikansatieteellistä tutkimustyötä varten. Ensimmäisenä tutkimuskohteena oli yhteistyössä Helsingin Yliopiston kansatieteen laitoksen kanssa Museokadun varrella sijaitsevat 120 asuntoa ja 120 toimipaikkaa, joissa tehtiin pohjakaavapiirroksot, inventointikuvaus ja haastattelu. Työn tuloksena saatiin myös uusintakuvauksia vanhoista valokuvista sekä lahjoituksena erilaista esineistöä. Museon toimesta vastaavanlaista tutkimustyötä tehtiin myös Vaasankadulla ja Koskelan parakkialueella sekä alustavasti Pasilassa. Museo osallistui myös kansatieteen laitoksen juhlatapoihin ja joulunviettoon liittyviin kyselyihin.

Näyttelytoiminta. Pysyväisnäyttelyt Hakasalmen huvilassa ja Tuomarinkylän mu-

seossa olivat kertomusvuonna avoinna arkisin klo 12–16, paitsi torstaisin klo 12–20. Lauantaisin museo oli suljettu. Ryhmäkäyntejä järjestettiin tarpeen mukaan myös normaalin aukioloajan ulkopuolella. Opastusta hoitivat molemmissa osastoissa museoassistentit ja -harjoittelijat sekä Hakasalmen huvilassa elokuusta lähtien opastaja.

Erikoisnäyttelyitä rakennettiin pienimuotoisesti pysyväskokoelmiin. Näyttely »Ajanviettoa ja viihdettä helsinkiläiskodeissa» jatkui edellisvuodelta tammikuun puoleenväliin saakka kertomusvuonna. Joulunäyttelyn yhteydessä painotettiin erityisesti Tuomarinkylän museon osuutta, jossa järjestetty näyttely »Kartanon joulua» sai osakseen laajahkoa huomiota. Alppilan yhteislyseon tähtipojat esiintyivät 27.12. neljä kertaa Tuomarinkylän museon salissa.

Erikoisnäyttelyistä oli huomattavin museon tilojen ulkopuolella, tavaratalo Stockmann Oy:n näyttelyhallissa, järjestetty valokuvanäyttely »Tavataan Espiksellä — Espisträff», joka oli avoinna yhteensä yhdeksän päivää 23.10.–1.11. välisenä aikana. Näyttelyn tarkoituksena oli valaista erään kaupungimme keskeisimmän ulkotilan, Esplanadin, historiaa sekä käyttöä ja merkitystä vuosisadan vaihteen molemmin puolin. Näyttelyssä kävi sen aukioloaikana 15 500 katsojaa.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa kävi kertomusvuonna yhteensä 10 830 henkilöä ja Tuomarinkylän museossa 5 141 henkilöä, mikä on Tuomarinkylän museon toiminta-ajan ennätyskellisin. Tuomarinkylän museon kävijämäärä nousi 1 465 hengellä eli lähes 40 %. Molemmissa museoissa kävi yhteensä 15 971 henkilöä ja erikoisnäyttely mukaan luettuna 31 471 henkilöä.

Hakasalmen huvilassa oli ryhmäkäyntejä yhteensä 84, joista kansa- tai oppikoululaisryhmiä oli 44 ja opiskelijaryhmiä 15. Keskimäärin oli ryhmää kohti 22 henkeä. Tuomarinkylän museossa ryhmäkäyntejä oli 19,

joista seitsemän oli koululaisryhmää ja kaksi opiskelijaryhmää. Ryhmää kohti oli täällä keskimäärin 31 henkeä.

Hakasalmen huvilan kävijäryhmistä mainittakoon kansa-, kansalais- ja oppikoulujen oppilasryhmien lisäksi mm. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen ja historian laitoksen kurssiryhmät, Taideteollisen Oppilaitoksen, Helsingin Käsiyöopettajaopiston, Helsingin kaupungin toimistokoulun, Helsingin Suomenkielisen Työväenopiston sekä Kultaseppäkoulun opiskelijat, Hesperian sairaalan ja Haagan Kuntouttamislaitoksen potilasryhmät sekä erilaiset harrastuspiirit ja kerhot. Tuomarinkylän museossa kävi erityisesti eläkeläisten, vanhusten ja harrastuskerhojen ryhmiä.

Hakasalmen huvilassa käyneistä ulkomaisista vieraista mainittakoon mm. Salt-neuvottelukunnan puheenjohtaja, Pariisin museoitten johtaja, Ranskan kulttuurivaltuuskunnan jäseniä sekä liikennelaitoksen unkari-laiset vieraat.

Julkaisut. Kertomusvuonna museo painatti kahdeksan väripostikorttia, jotka tulivat myyntiin Helsinki-päiväksi. Englannin-, saksan- ja ranskankieliset opaskirjat valmistuivat myyntiin kertomusvuoden alussa. Erikoisnäyttelyä varten painettiin esite, josta 2 000 kpl suomenkielisenä ja 1 000 kpl ruotsinkielisenä.

Kiinteistöt. Hakasalmen huvilan päärakennuksen ulkomaalaus ja vesikaton korjaus saatiin päätökseen kertomusvuoden aikana. Tuomarinkylän kartanon ns. B-rakennuksen kunnostustyöt päättyivät ja rakennuksessa avattiin kahvila 30.4.

Museon varastotoiminnan osalta tilanne parani tuntuvasti, kun 1.3. alkaen saatiin liikennelaitokselta vuokrattua n. 3 900 m²:n suuruinen varastotila, jolloin myös suurikoisemman esineistön kohdalla päästiin systemaattiseen varastointiin sekä järjestämään hoito- ja konservointitoimenpiteitä tarkoituksenmukaisesti. Samalla vapauduttiin hajallaan sijaitsevista pikkuvarastoista.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p sekä lapsilta ja ryhmäkäynteihin osallistujilta 20 p.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 3 303 mk ja Tuomarinkylän museon osalta 1 893 mk, valokuvien käyttö- ja jul-

kaisuoikeuksien lunastuksista 2 088 mk sekä luontoisetumaksuista 2 191 mk, yhteensä 9 475 mk.

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä kaikkiaan 865 042 mk ja menot olivat yhteensä 784 157 mk, joten käyttämättä jäi 80 885 mk.